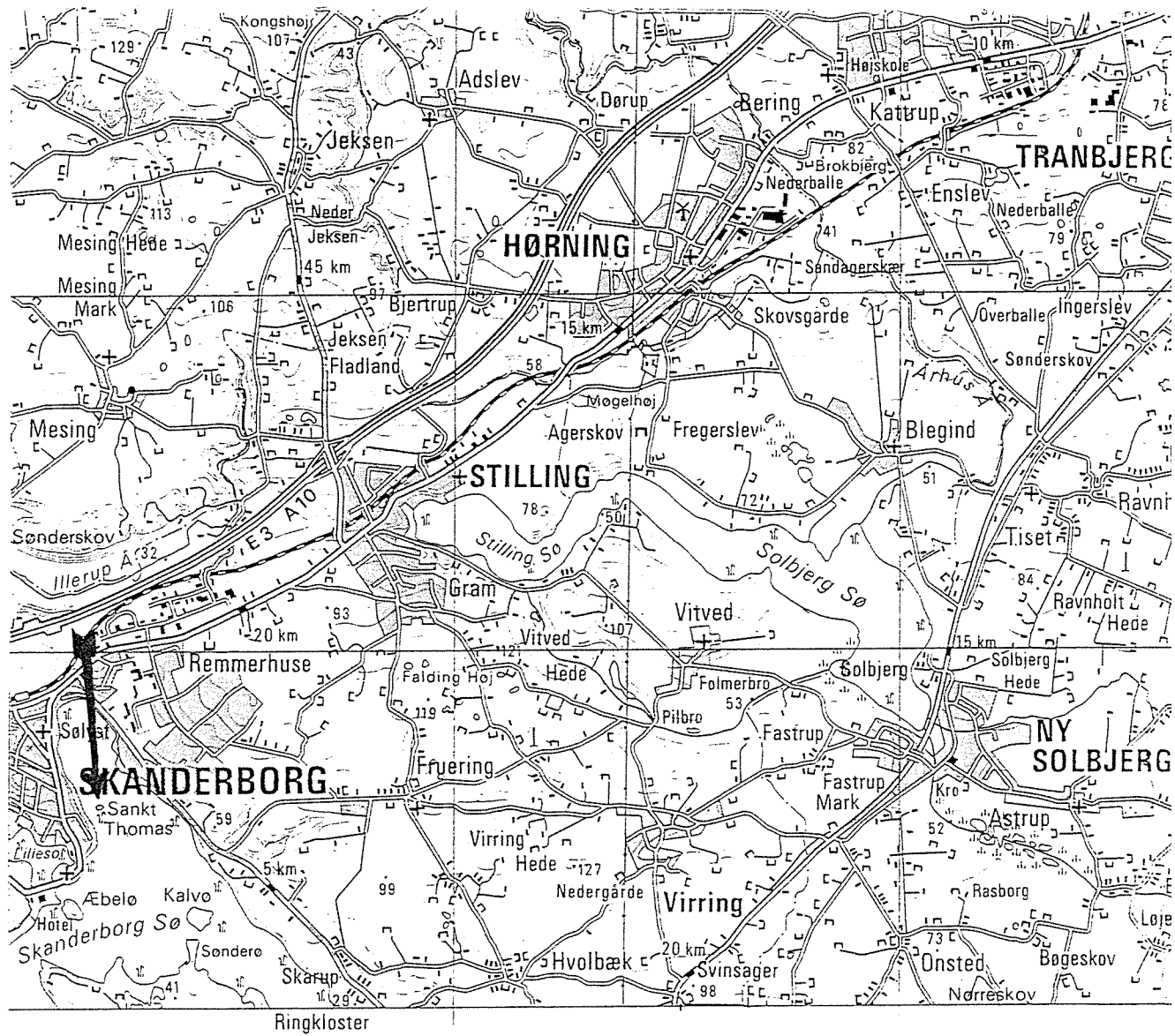

SANKT THOMAS I SKANDERBORG SØ

en ø-floraliste med noter

af

Erik Wessberg

SANKT THOMAS - EN Ø-FLORALISTE MED NOTER

I Skanderborg Sø ligger 4 øer: Sankt Thomas, Æbelø, Kalvø og Sankt Helene. Af disse vil kun de 3 førstnævnte blive behandlet i denne serie af danske ø-floraer.

Sankt Thomas er en kunstig ø. En af byens borgere, bagermester Bræstrup (Kamp 1954), kørte hver vinter gennem flere år jordfyld ud på isen på Skanderborg Sø. En skønne dag - sandsynligvis kort før århundredskiftet - var der blevet kørt så meget jord ud til området, at en ø dukkede op. I starten kaldtes den Lamø, senere Bager Sørensens Ø. Bager Sørensen var bagermester Bræstrups efterfølger. Det nuværende navn fik den omkring 1920. Thomas var bagermester Bræstrups fornavn. Da Danmark i 1917 havde solgt sine vestindiske besiddelser, fik den skanderborgske ø hæftet "Sankt" på sig. Iøvrigt har der i tidens løb været en del retssager om ejendomsforholdet til Sankt Thomas.

På et tidspunkt blev øen beplantet af bagermester Sørensens datter samt en af Skanderborgs naturelskere, manufakturhandler Th. Kokborg (Kamp 1954). Måske stammer Humle (*Humulus lupulus*) fra den tid.

Sankt Thomas dækker et areal på ca. 0,1 ha.

Vegetationen på Sankt Thomas

Øen er på alle sider omgivet af et bælte af Tagrør (*Phragmites communis*), der opnår sin største bredde på syd- og østsiden med ca. 15 m, medens bæltet mod nordvest kun er få meter bredt. Søbredden er de fleste steder sandet og i et bælte på omkring 1 meter uden vegetation. Adskillige steder, bl.a. mod nord, er der derefter en meget tydelig vegetationszonering: yderst Hjortetrøst (*Eupatorium cannabinum*), derefter Kær-Galtetand (*Stachys palustris*) og inderst Kattehale (*Lythrum salicaria*) - alt i en ca. 1 m bred zone. Mod vest og sydvest er der et meget tæt plantedække med dominans af Hjortetrøst, Kær-Galtetand samt Humle og Gærde-Snerle (*Calystegia sepium*). Flere steder sender Gærde-Snerle lange ranker ud i tagrør-bæltet. Generelt kan det siges, at så godt som hele øen er dækket af et

Sankt Thomas i Skanderborg Se
ses øverst på flyfotoet.
Foto: Geodætisk Institut 15.
april 1988. 1: ca. 5000.

usædvanligt, frodigt plantetæppe.

Langs kanten af øen består trævæksten hovedsagelig af Rød-El (Alnus glutinosa) samt af pile-arter (Salix spp.). Resten af øen er dækket af over 10 m høje træer af bl.a. Ask (Fraxinus excelsior), Skov-Ælm (Ulmus glabra) og Småbladet Lind (Tilia cordata).

Humle (Humulus lupulus)

er kun fundet ved vest- og sydsiden af Sankt Thomas. Her findes den alleryderst mod tagrør-bæltet i selskab med bl.a. Gærde-Snerle, Bittersød Natskygge (Solanum dulcamara), Dun-Birk (Betula pubescens) og Rød-El.

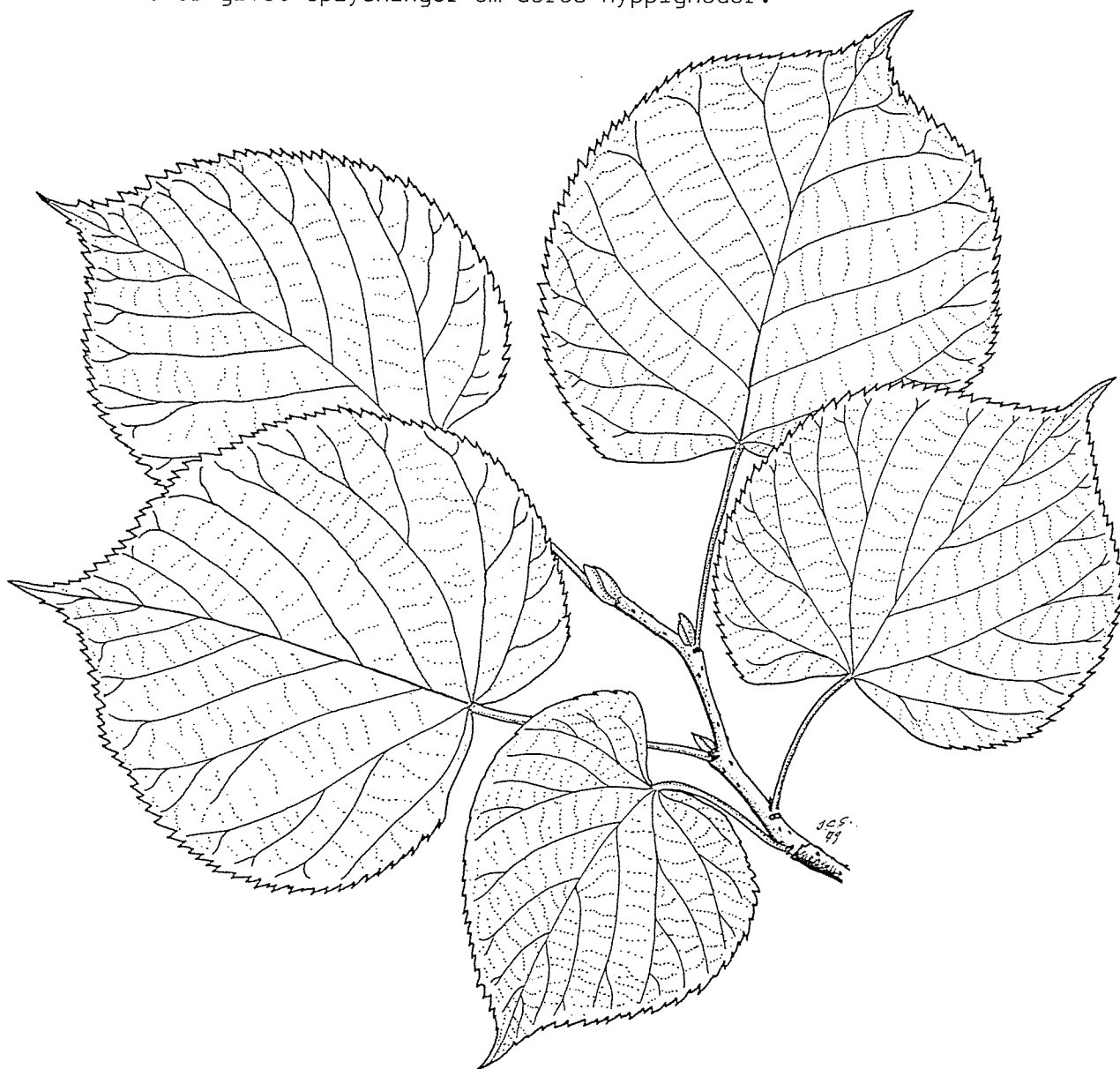
Floraliste for Sankt Thomas

Så vidt vides har der ikke tidligere været foretaget botaniske undersøgelser på Sankt Thomas. Derfor er der i floralisten kun anført de planter, jeg har set under mine ekskursioner til øen den 30. august 1986 og den 27. maj 1987.

Med hensyn til plantenavnene er der så vidt muligt fulgt Dansk Feltflora (Hansen 1988).

Ialt er der fundet 78 arter på Sankt Thomas.

På grund af øens beskedne størrelse er der i floralisten ikke angivet eksakte voksesteder for planterne, ligesom der heller ikke er givet oplysninger om deres hyppigheder.

Småbladet Lind (*Tilia cordata*) findes på Sankt Thomas og på Æbelø.

Acer platanoides (Spids-Løn)
 - pseudoplatanus (Ahorn)
Aegopodium podagraria (Skvalderkål)
Alnus glutinosa (Rød-El)
Angelica sylvestris (Angelik)
Anthriscus sylvestris (Vild Kørvel)
Artemisia vulgaris (Grå Bynke)
Atriplex patula (Svine-Mælde)
Betula pubescens (Dun-Birk)
Bidens tripartita (Fliget Brøndsel)
Calamagrostis canescens (Eng-Rørhvene)
Calystegia sepium (Gærde-Snerle)
Cardamine pratensis ssp. pratensis (Engkarse)
Carex remota (Akselblomstret Star)
Cerastium fontanum ssp. triviale (Alm. Hønsetarm)
Chaerophyllum temulentum (Hulsvøb)
Chamaenerion angustifolium (Gederams)
Conyza canadensis (Kanadisk Bakkestjerne)
Crataegus monogyna (Engriflet Hvidtjørn)
Dactylis glomerata (Alm. Hundegræs)
Deschampsia flexuosa (Bølget Bunke)
Dryopteris filix-mas (Alm. Mangeløv)
Epilobium hirsutum (Lådden Dueurt)
 - montanum (Glat Dueurt)
 - roseum (Rosen-Dueurt)
Equisetum arvense (Ager-Padderok)
 - palustre (Kær-Padderok)
Euonymus europaeus (Benved)
Eupatorium cannabinum (Hjortetrøst)
Ficaria verna ssp. verna (Alm. Vorterod)
Filipendula ulmaria (Alm. Mjødurt)
Fraxinus excelsior (Ask)
Galeopsis bifida (Skov-Hanekro)
Galium odoratum (Skovmærke)
 - palustre ssp. palustre (Kær-Snerre)
Geranium robertianum (Stinkende Storkenæb)
Geum urbanum (Feber-Nellikerod)
Humulus lupulus (Humle)
Lapsana communis (Haremad)
Lycopus europaeus (Sværtelvæld)
Lythrum salicaria (Kattehale)

Myosotis palustris (Eng-Forglemmigej)
Phalaris arundinacea (Rørgræs)
Phragmites communis (Tagrør)
Poa annua (Enårig Rapgræs)
 - nemoralis (Lund-rapgræs)
 pratensis s. lat. (Eng-Rapgræs)
Polygonum lapathifolium ssp. pallidum (Bleg Pileurt)
 persicaria (Fersken Pileurt)
Ranunculus acris (Bidende Ranunkel)
 sceleratus (Tigger-Ranunkel)
Ribes nigrum (Solbær)
 rubrum ssp. sylvestre (Have-Ribs)
Rorippa palustris (Kær-Guldkarse)
Rosa rugosa (Rynket Rose)
Salix caprea (Selje-Pil)
 cinerea (Grå-Pil)
 x cuspidata (Glans-Pil)
 purpurea (Purpur-Pil)
 viminalis (Bånd-Pil)
Sambucus nigra (Alm. Hyld)
Scutellaria galericulata (Alm. Skjolddrager)
Senecio vulgaris (Alm. Brandbæger)
Solanum dulcamara (Bittersød Natskygge)
Sonchus arvensis (Ager-Svinemælk)
Stachys palustris (Kær-Galtetand)
Stellaria media (Alm. Fuglegræs)
Taraxacum cordatum (Fandens Mælkebøtte, sect. Ruderalia)
 gelerti (Eng-Mælkebøtte, sect. Celtica)
 intermedium (Fandens Mælkebøtte, sect. Ruderalia)
 obliquilobum (Fandens Mælkebøtte, sect. Ruderalia)
 xanthostigma (Fandens Mælkebøtte, sect. Ruderalia)
Tilia cordata (Småbladet Lind)
Tussilago farfara (Følfod)
Ulmus glabra (Skov-Elm)
Urtica dioica (Stor Nælde)
Valeriana sambucifolia ssp. procurrens (Alm. Baldrian)
Veronica hederifolia ssp. hederifolia (Vedbend-Ærenpris)

Citeret litteratur

Hansen, K. (red.), 1988: Dansk Feltflora, 4. opl. - København.

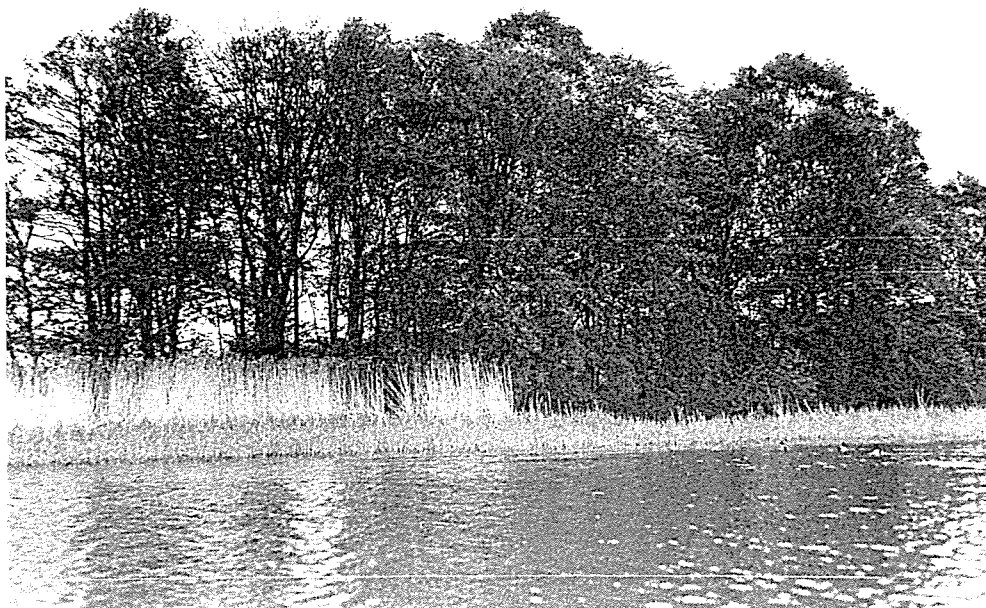
Kamp, J., 1954: Skanderborg Sø's 4 skønhedspletter hedder Æbelø, Kalvø, Sct. Thomas og Sct. Helene. I: Hjemstavnsforeningen for Skanderborg og Omegn 11 (12): 6-7. - Skanderborg.

Tak

Lærer Jens Bjerring Poulsen, universitetslektor Alfred Hansen, rådgivende biolog Bernt Løjtnant og seminarielektor Anfred Pedersen takkes alle for deres kommentarer til manuskriptet. Alfred Hansen, Anfred Pedersen og lærer Hans Øllgaard takkes for deres hjælp i forbindelse med bestemmelse eller verifikation af en række planteindsamlinger.

Lærer Jens Chr. Schou takkes, fordi jeg måtte benytte hans tegninger i ø-floraen.

Erik Wessberg
Sandagervej 13
Assentoft
8900 Randers

Sankt Thomas. Vestsiden af øen, hvor tagrør-bæltet kun er et par meter bredt. De højeste træer er Ask (*Fraxinus excelsior*), Skov-Ælm (*Ulmus glabra*) og Småbladet Lind (*Tilia cordata*).

Foto: EW, 27. maj 1987. Fotoretning sydøst.

HIDTIDIGE OG AKTUELLE Ø-UNDERSØGELSER

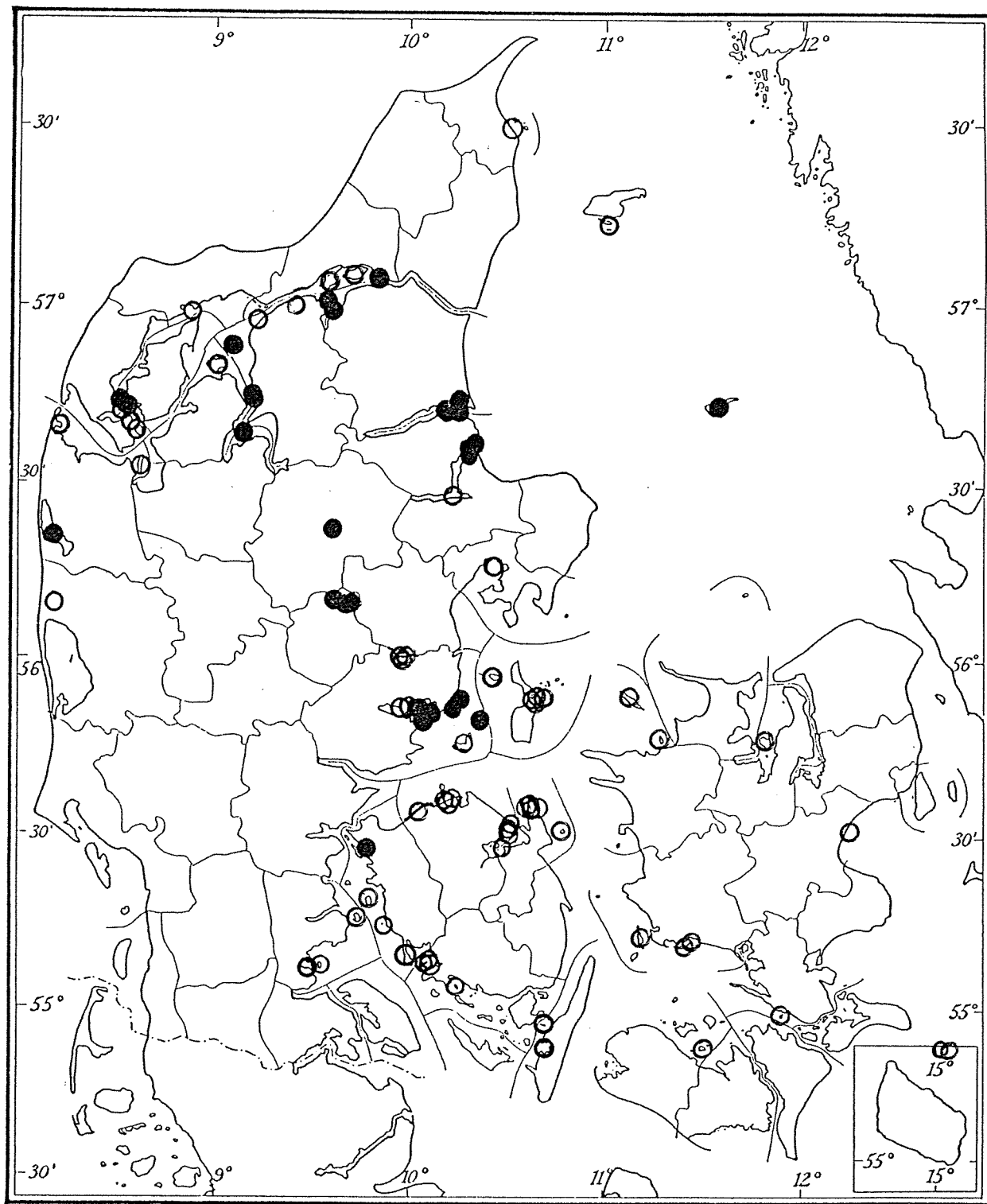
Hidtil er der i ø-floraserien udarbejdet floralister for følgende øer og ø-grupper. (BL) er Bernt Løjtnant og (EW) Erik Wessberg.

1. Anholt (1981). - (BL & EW).
2. Hjarnø i Horsens Fjord (1981). - (BL & EW).
3. Treskelbakkeholm i Mariager Fjord (1983). - (BL & EW).
4. Klosterholm og Startøtterne i Nibe Bredning (1984). - (BL & EW).
5. Mellempolde i Randers Fjord ved Udbyhøj (1984). - (BL & EW).
6. Pletten (Store Plet) i Mariager Fjord (1984). - (BL & EW).
7. Alrø i Horsens Fjord (1985). - (EW).
8. Møgelø i Julsø syd for Silkeborg (1985). - (EW).
9. Lille Plet i Mariager Fjord nord for Pletten (1985). - (BL & EW).
10. Paradisøerne i Borre Sø syd for Silkeborg (1985). - (EW).
11. Alrø Poller i Horsens Fjord sydøst for Alrø (1985). - (EW).
12. Tange Ø i Tange Sø (1985). - (EW).
13. Hov Røn nordøst for Gyllingnæs (1986). - (BL & EW).
14. Svanegrunden nordøst for Endelave (1986). - (BL).
15. Vår Holm og Kyø Holm i Limfjorden ved Nibe (1986). - (EW).
16. Fjandø i Nissum Fjord (1986). - (EW).
17. Egholm i Limfjorden ved Ålborg (1986). - (BL & EW).
18. Søby Rev øst for Gyllingnæs (1986). - (BL & EW).
19. Agerø i Limfjorden sydvest for Mors (1987). - (EW).
20. Stenrevet i Randers Fjord vest for Udby (1987). - (EW).
21. Lundø mellem Skive Fjord og Lovns Bredning (1987). - (EW).
22. Stenklipperne i Limfjorden ved Agerø (1987). - (EW).
23. Odpold i Randers Fjord nord for Stenrevet (1988). - (EW).
24. Livø i Limfjorden (1988). - (BL & EW).
25. Svinø i Gamborg Fjord sydøst for Middelfart (1989). - (EW).
26. Lilleø, Bregne og Alø i Julsø syd for Silkeborg (1989). - (EW).
27. Store og Lille Rotholm i Risgårde Bredning nord for Hvalpsund (1989). - (EW).
28. Sankt Thomas i Skanderborg Sø (1990). - (EW).

Siden 1983 er der endvidere foretaget floristiske undersøgelser - med henblik på udarbejdelse af floralister med noter - på følgende øer og ø-grupper - regnet fra nord:

Rønnerne mellem Frederikshavn og Strandby.
 Hornfiskrøn syd for Læsø.
 Gjøl ved Limfjorden nordvest for Ålborg.
 Øland ved Limfjorden vest for Gjøl.

Hornsgård Holm og Tøtten i Limfjorden nordvest for Nibe.
 Arup Holm i Limfjorden ved Feggesund.
 Friggøerne ved Løgstør.
 Fur i Limfjorden.
 Lindholm i Limfjorden øst for Thyholm.
 Fuglholm i Limfjorden mellem Jegindø og Agerø.
 Rønland øst for Harboør Tange.
 Jegindø i Limfjorden øst for Thyholm.
 Venø i Limfjorden sydøst for Thyholm.
 Piggen i Randers Fjord nord for Uggelhuse.
 Kalø i Kalø Vig.
 Hindø i Stadil Fjord.
 Æbelø i Skanderborg Sø.
 Kalvø i Skanderborg Sø.
 Tunø ved Samsø.
 Sejerø sydvest for Sjællands Odde.
 Ægholm i Stavns Fjord ved Samsø.
 Sværm i Stavns Fjord ved Samsø.
 Mejlesholm i Stavns Fjord ved Samsø.
 Hjortholm i Stavns Fjord ved Samsø.
 Eskeholm i Stavns Fjord ved Samsø.
 Brokold i Stavns Fjord ved Samsø.
 Vorsø i Horsens Fjord.
 Vorsø Kalv i Horsens Fjord sydvest for Vorsø.
 Orø i Isefjorden.
 Nekselø i Nekselø Bugt.
 Endelave sydvest for Samsø.
 Dræet syd for Æbelø ved Bogense.
 Ejlinge sydøst for Æbelø ved Bogense.
 Drættegrund sydvest for Æbelø ved Bogense.
 Mejlø ved Hindsholm.
 Mågeøerne nordøst for Bogense.
 Bogø ved Hindsholm.
 Vejlø ved Hindsholm.
 Vejlø Kalv ved Hindsholm.
 Ølseagle Revle i Køge Bugt.
 Holmene ved Drejet i Odense Fjord.
 Ægholm ved Hofmansgave i Odense Fjord.
 Trindelen ved Hofmansgave i Odense Fjord.
 Leammer ved Hofmansgave i Odense Fjord.
 Kyholm syd for Leammer i Odense Fjord.
 Tornø i Odense Fjord.
 Romsø i Store Bælt.
 Båge i Lille Bælt nordvest for Assens.
 Årø i Lille Bælt vest for Assens.
 Torø i Lille Bælt syd for Assens.
 Agersø i Store Bælt sydvest for Skælskør.
 Glænø i Holsteinborg Nor sydøst for Skælskør.
 Ormø i Holsteinborg Nor øst for Glænø.
 Helnæs nordvest for Fåborg.
 Vigø i Helnæs Bugt nordvest for Fåborg.
 Horsehoved i Helnæs Bugt nordvest for Fåborg.
 Illum i Helnæs Bugt nordvest for Fåborg.
 Barsø i Lille Bælt nordvest for Als.
 Kalvø i Genner Bugt vest for Barsø.
 Bjørnø syd for Fåborg.
 Masnedø ved Vordingborg.
 Siø mellem Tåsinge og Langeland.
 Askø i Smålandsfarvandet nord for Bandholm.
 Langø i Lindelse Nor syd for Rudkøbing.
 Christiansø ved Bornholm.
 Frederiksø ved Bornholm.

● : øer, for hvilke BL & EW har udarbejdet floralister med noter.

○ : øer, på hvilke BL & EW siden 1981 har foretaget floristiske undersøgelser med henblik på udarbejdelse af totalfloralister med noter om bl.a. særlige floristiske forhold, aktuelle trusler samt plejebehov.

Iøvrigt henvises til afsnittet om vore hidtidige og aktuelle ø-undersøgelser